

## Social- och hälsovårdsutskottet

### Verksamhetsberättelse för Folkpensionsanstaltens fullmäktige 2017

#### INLEDNING

##### *Remiss*

Verksamhetsberättelse för Folkpensionsanstaltens fullmäktige 2017 (B 12/2018 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

##### *Sakkunniga*

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Folkpensionsanstaltens styrelse
- Kelan toimihenkilöt ry
- Folkpensionsanstalten
- professor Olli E. Kangas.

#### UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

##### *Allmänt*

Enligt 5 § i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001) ska fullmäktige övervaka Folkpensionsanstaltens förvaltning och verksamhet med beaktande av bland annat kvaliteten på anstaltens tjänster och tillgången till dem. Enligt bestämmelsen ska fullmäktige också årligen lämna en berättelse över sin verksamhet till riksdagen.

Utgifterna för de sociala trygghetsförmåner som FPA hade hand om 2017 uppgick till 14,84 miljarder euro, vilket var 3,5 procent mer än året innan. Till de största riskerna som identifierades under år 2017 hörde enligt berättelsen säkerställandet av verkställigheten av lagstiftningen, den icke slutförda utvecklingen av datasystemen och datalagren, cyber- och datasäkerhetshoten samt risken att medborgarna inte får de förmåner som de har rätt till.

Enligt berättelsen utvecklades FPA:s kundservice i en allt mångsidigare riktning under år 2017, varvid nya kanaler som chatt, distanstjänster och popup-kontor öppnades. Under året ökade antalet besök och utförda ärenden via FPA:s olika betjäningsskanaler avsevärt, framför allt genom överföringen av det grundläggande utkomststöd till FPA. Utskottet finner det angeläget att kundservicen beaktar att det finns olika kundgrupper. Distansservicen är välkommen, men det måste också finnas ett väl täckande servicenät för personlig service. De mångsidiga betjäningsskanaler-

## Betänkande ShUB 40/2018 rd

na och i synnerhet de samservicekontor som FPA inrättat i samråd med bland annat socialvården minskar enligt utskottets uppfattning bollningen av kunder mellan olika kontor och tjänsteleverantörer.

Utskottet konstaterar att FPA har haft en framträdande roll i planeringen, beredningen och genomförandet av det basinkomstförsök som inleddes under 2017. Utskottet påpekar också att fungerande och kompatibla datasystem är av vikt i verkställigheten av lagstiftningen.

Utskottet välkomnar att Folkpensionsanstaltens fullmäktige i sin verksamhet följer personalens arbetshälsa bland annat med hjälp av personalundersökningar. Som det konstateras i berättelsen har nyckeltalen för arbetshälsa varit fortsatt goda, trots det arbetsdryga året, men läget måste fortlopande följas.

### *Verkställigheten av grundläggande utkomststöd*

Berättelsen tar upp olika problem i samband med verkställigheten av det grundläggande utkomststödet. Efter att ansvaret för det grundläggande utkomststödet överförts till FPA vid ingången av 2017 började de lagfästa handläggningstiderna för ansökningar överskridas och kundservicen överbelastas. Enligt berättelsen reagerade FPA på situationen genom att överföra personal från handläggning av andra förmåner, rekrytera ny personal och genom betalningsförbindelser säkerställa att kunderna hade pengar till mat och läkemedel. Också kommunerna beviljade kompletterande utkomststöd för att trygga brådska och oombärlig hjälp. Överbelastningen dämpades och läget var under kontroll i slutet av april 2017. Enligt en rekommendation från riksdagens biträdande justitieombudsman gottgjorde FPA kunderna för de olägenheter som fördröjningen i det grundläggande utkomststödet hade orsakat. Gottgörelser betalades för fördröjningar i totalt cirka 146 000 avgöranden.

Utskottet framhåller att utkomststödet är en förmån som beviljas i sista hand för att trygga en oundgänglig försörjning, och handläggningen av ansökningarna måste absolut följa de tidsfrister som anges i lag. Tillräckliga resurser och kompetens måste reserveras för handläggning av utkomststödet, och handläggningen av utkomststöd får inte försena handläggningen av andra förmåner. Vid handläggningen måste också stödets speciella karaktär med kopplingar till socialvården beaktas, och det måste säkerställas att det finns tillräcklig sakkunskap inom socialt arbete och behövligt samarbete med den kommunala socialvården.

Efter beslut av FPA:s fullmäktige gjordes en intern och en extern utvärdering av överföringen och verkställandet av det grundläggande utkomststödet. Det är enligt utskottet angeläget att slutledningarna och åtgärdsrekommendationerna i rapporterna beaktas i utvecklingen av handläggningen av det grundläggande utkomststödet och i de framtida översynerna av förmånssystemet. Särskild vikt bör fästas vid riskhanteringen och vid samarbetet och informationsutbytet med lagberedare, lagstiftaren, olika verkställare och laglighetsövervakarna. Utskottet framhåller än en gång att det måste reserveras tillräckligt med tid för genomförandet av reformer.

## Betänkande ShUB 40/2018 rd

### *Konkurrensutsättning av tjänster*

Under året publicerade FPA en anbudsförfrågan gällande tolktjänster för personer med funktionsnedsättning för perioden 1.11.2017—31.12.2019. I samband med upphandlingen reviderades också servicemodellen för tolktjänster, varvid kundens påverkningsmöjligheter utökades. Upphandlingen utsattes dock för kritik av dem som använder tolktjänster. Utskottet instämmer i det av fullmäktige stödda förslaget att tolktjänsterna i framtiden inte ska behöva konkurrensupphandlas.

Det är enligt utskottet angeläget att FPA:s fullmäktige följer beredningen och genomförandet av konkurrensutsättningen av olika tjänster och rapporterar om dem i sin berättelse. Utskottet understryker att kunderna måste ges bättre möjligheter att delta och påverka när det fattas beslut om tjänsterna och hur de ska organiseras. I likhet med fullmäktige anser utskottet att kundråden är av stor vikt.

### *Utveckling av lagstiftningen om Folkpensionsanstalten*

Fullmäktige har under året tillställt social- och hälsovårdsministeriet ett förslag med nödvändiga ändringar i lagen om Folkpensionsanstalten. Under året beslutades också att det ska tillsättas en extern sakkunnigarbetsgrupp med uppgift att göra en mer omfattande utvärdering av den lagstiftning som gäller FPA.

Utskottet menar i likhet med fullmäktige att det är viktigt att de lagändringar som är nödvändiga för att utveckla och förnya FPA:s verksamhet utan dröjsmål lämnas till riksdagen för behandling. Dessutom upprepar utskottet sin ståndpunkt i betänkandet om berättelsen för 2016 (ShUB 3/2018 rd), det vill säga att mer omfattande ändringsbehov i fråga om tillsynen och styrningen av FPA och FPA:s framtida ställning bör utredas i en brett förankrad parlamentarisk arbetsgrupp.

## FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

*Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av berättelse B 12/2018 rd.*

### *Utskottets förslag till ställningstagande*

*Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av berättelsen.*

## **Betänkande ShUB 40/2018 rd**

Helsingfors 8.3.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Kiuru sd  
vice ordförande Hannakaisa Heikkinen cent  
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna  
medlem Arja Juvonen saf  
medlem Niilo Keränen cent  
medlem Anneli Kiljunen sd  
medlem Jaana Laitinen-Pesola saml  
medlem Anne Louhelainen blå  
medlem Ulla Parviainen cent  
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst  
medlem Pekka Puska cent  
medlem Sari Raassina saml  
medlem Veronica Rehn-Kivi sv  
medlem Vesa-Matti Saarakkala blå  
medlem Kristiina Salonen sd  
medlem Sari Sarkomaa saml  
medlem Martti Talja cent.

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen.